

# The Gleaner

Vol 1 (1963)



## Βιβλιογραφικά από την διαμάχη Κοραή-Δούκα

Αικατερίνη Κουμαριανού

doi: [10.12681/er.9599](https://doi.org/10.12681/er.9599)

Copyright © 2016, Αικατερίνη Κουμαριανού



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

### To cite this article:

Κουμαριανού Α. (2016). Βιβλιογραφικά από την διαμάχη Κοραή-Δούκα. *The Gleaner*, 1, 61-62.  
<https://doi.org/10.12681/er.9599>

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΜΑΧΗ ΚΟΡΑΗ-ΔΟΥΚΑ

Στήν πλούσια βιβλιογραφία τῶν φυλλαδίων γύρω ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ἀνήκει καὶ ἓνα κείμενο ποὺ ἐκυκλοφόρησε ψευδώνυμα, στὰ 1815, σὲ δύο ἐκδόσεις: ὁ συντάκτης του, ὀπαδὸς τοῦ Κοραῆ, πιθανώτατα ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς, προτίμησε νὰ τὸ δημοσιεύσει χωρὶς τὸ πραγματικό του ὄνομα καὶ ἐχρησιμοποίησε ἓνα, φανερὰ ἐπινοημένο, ἐπίθετο: G. Narrenhasser.

Στήν ἐργασία μου «Ὁ Μισοπόνηρος», δημοσιευμένη στὸ: «Ἔρανος εἰς Ἀδαμάντιον Κοραῆν», Ἀθήνα 1955, σ. 193-208, εἶχε ἐπισημανθεῖ ἡ ὑπαρξὴ τοῦ κειμένου αὐτοῦ ποὺ ἐλάνθανε ὡς τότε καὶ στίς δύο μορφές του. Σύμφωνα μὲ ὅλες τὶς ἐνδείξεις ἡ πρώτη του ἐκδοσὴ εἶχε κυκλοφορήσει σὰν ἔντυπη ἐπιστολή: «... τὰ γὰρ γράμματα... ἀνωνύμως ἐπέσταλται...» καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ν. Δούκας (Ν. Δούκας «Ἀπάντησις εἰς τὸν ἐπαγγελλόμενον Μισοπόνηρον», σ. 60. Τὸ φυλλάδιό τοῦ Δούκα περιλαμβάνεται στὸ τομίδιο ὅπου ἡ «Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην περὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας... Βιέννη, 1815)· ἡ δεύτερη ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ» «...νῦν δ' ἐπειδὴ εἶδομεν τὸν αὐτὸν καὶ τῷ Λογίῳ Ἑρμῆ τύποις ἐκδοθέντα δευτέροις...».

Ἡ ἀνεύρεση, μετὰ τὴ δημοσίευσή της μελέτης μου, ἐνὸς ἀντιτύπου ἀπὸ τὸ Λόγιο Ἑρμῆ τοῦ 1815 ἤρθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς συλλογισμοὺς ὅσους σ' αὐτὴν εἶχαν ἀναπτυχθεῖ. Στὸ μοναδικό, ἀπὸ ὅσο γνωρίζουμε, τεύχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἔτους αὐτοῦ<sup>1</sup>, εἶχε δημοσιευθεῖ πραγματικὰ μόνον τὸ κείμενο τοῦ Narrenhasser, μὲ τὸν τίτλο: «Ἀπάντησις Γερμανοῦ τινος εἰς τὴν τοῦ Ν. Δούκα πρὸς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης ἐπιστολήν. Τῷ σοφοτάτῳ Δούκα εὐ φρονεῖν». Ὁ συντάκτης παρουσιαζόταν «διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας», κάτοικος τῆς πόλης Vernunftstadt καὶ χρονολογοῦσε τὴν ἐπιστολή του στὴν «α' Φεβρουαρίου αἰωε'».

Ἔμενε ὡστόσο ἀνοικτὴ μιὰ ἀκόμη ζήτησις: τὸ κείμενο στὴν πρώτη του ἐκδοσὴ. Μία πρόσφατη ἔρευνα στὴ Βιβλιοθήκη τῶν ἀδελφῶν Ἰακωβάτων-Τυπάλδων στὸ Ληξούρι, εἶχε ἀποτέλεσμα τὴν ἀνεύρεση καὶ

1. Ἀνήκει στὴ συλλογὴ τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης.

αυτοῦ τοῦ φυλλαδίου. Ἐχει τὴν ἴδια χρονολόγησιν καὶ εἶναι ἀκριβῶς ὁμοιο στὸ περιεχόμενον καὶ συνεπῶς καὶ σὲ ἔκτασιν μὲ τὸ πρῶτον—δύω καὶ στὸν Α. Ἐρμῆ καλύπτει ἓνα δεκαεξασέλιδον περίπου—, καὶ, φυσικὰ, ἔχει τὸν ἴδιον συντάκτην. Ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν ὁμοῦς αὐτὴ λείπει ὁ τίτλος «Ἀπάντησις κλπ.»—ὑπάρχει μόνον ἡ προσφώνησις: «Τῷ σοφωτάτῳ Δούκα εὖ φρονεῖν»—καθὼς καὶ τρεῖς ὑποσημειώσεις: ἡ πρώτη στὴ σελίδα 13-14 καὶ οἱ ἄλλες δύο στὴ σελίδα 16. Σὲ τοῦτες τὶς τελευταίας, ποῦ εἶναι πιθανὸν νὰ ὀφείλονται στὸν ἐκδότην τοῦ Λόγιου Ἐρμῆ, ἐξηγεῖται ἡ σημασία τοῦ ὀνόματος Narrenhasser (μισόμωρος, ὃ ἔστιν, ὁ μισῶν τοὺς μωροὺς) καὶ τοῦ τοπωνυμικοῦ Vernunftstadt (Λογικούπολις, εἰς τὴν πόλιν δηλαδὴ ἔνθα κατοικοῦσιν ἐχέφρονες καὶ λογικοὶ ἄνθρωποι).

Ἄλλη διαφορὰ δὲν παρατηρεῖται ἀνάμεσα στὰ δύο κείμενα τὰ ὅποια προσθέτουν δύο ἀκόμη βιβλιογραφικὰς ἀναγραφὰς στὴ σειράν τῶν μαχητικῶν φυλλαδίων μέσα στὸ 1815.

Τῇ δημοσίευσιν τῆς «Ἐπιστολῆς...» τοῦ «Narrenhasser» ἀκολούθησε κάποια ἐπιβράδυνσις στὸ ρυθμὸν τῆς «μάχης τῶν φυλλαδίων». Ἐνα βίαιον κείμενον τοῦ Στ. Κομμητᾶ, προφανῶς τῆς ἴδιας ἐποχῆς, ἀνέκδοτον ὡς σήμερον<sup>2</sup>, χαρακτηρίζεται περισσότερον γιὰ τὴν ἐμπάθειάν του παρὰ γιὰ τὴν προσφοράν του στὸν ἀγῶνα τῶν ἰδεῶν. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ὁμοῦς μ' αὐτὴν τὴν ἀνάπαυλάν καὶ ἡ μάχην ξανάρχισε βιαιότερον παρὰ ποτέ: τὴν ἀφορμὴν ἔδωκε ἡ ἐπανέκδοσις τοῦ Λόγιου Ἐρμῆ στὰ 1816.

#### Αἰκατερίνη Κουμαριανοῦ

2. Τὸ κείμενον ἐτοιμάζει γιὰ ἔκδοσιν ὁ φιλόλογος Β. Σκουβαράς. Τὸν εὐχαριστῶ ποῦ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸ μελετήσω.

★ A23. - Τῷ Σοφωτάτῳ Δούκα εὖ φρονεῖν! [Ἐν τέλει:] G. *Narrenhasser* Διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῇ κώμῃ καλουμένῃ Vernunftstadt. Ἐτυπώθη ἐν τῇ αὐτῇ κώμῃ τῇ α' Φεβρουαρίου αωιέ'.

Εἰς 8ον, σ. 15. Τόπος ἐκδόσεως ἡ Βιέννη. Ἄνευ ἐξωφύλλου. Βιβλιοθήκη Τυπάλδων - Ἰακωβάτων (νῦν Χ. Τούλ), Ληξούριον (μικροταινία εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ ΚΝΕ τοῦ ΒΙΕ).